

KAPITOLA II.

V MIMORIADNOM REŽIME

Silným faktorom radikalizácie postojov obyvateľstva sa stali výnimočné bezpečnostné opatrenia počas vojny, ktoré boli nástrojom budovania a udržiavania špeciálneho militaristicko-ekonomického a politického vojnového režimu. Osobitne citlivo reagovali obyvatelia na zavedenie bezpečnostných opatrení s cieľom hľadať a pacifikovať vonkajšieho nepriateľa (cudzincov, utečencov, špiónov), ale aj vnútorného nepriateľa medzi občanmi vlastného štátu, podozrivého z nelojálnych postojov, a to najmä z radov národnostných a konfesijných menšín. Na základe konkrétnych príkladov približuje táto kapitola charakter bezpečnostných opatrení na začiatku a v priebehu vojny na území Slovenska. Zameriava sa na viaceré otázky, najmä: 1. aké boli uplatňované metódy (policajný dozor, sledovanie verejnej mienky, cenzúra korešpondencie, kontrola informácií a propaganda), 2. problém účinnosti týchto opatrení a otázka, či platia tradované závery o silnej perzekúcii Slovákov, 3. ako obyvatelia reagovali na bezpečnostné opatrenia, do akej miery sa dokázali na novú situáciu adaptovať a aké stratégie správania pritom uplatňovali. Z výskumu vyplýva záver, že efekt mimoriadnych bezpečnostných opatrení a propagandy bol krátkodobo pomerne účinný, ale z dlhodobého hľadiska sa ukázal byť dvojsečnou zbraňou. Potom, ako skrachovali plány na rýchle víťazstvo, stala sa vojensko-policajná bezpečnostná mašinéria nie prostriedkom na účinné potlačanie potenciálneho odporu, ale naopak, priamym dôvodom na protesty a výrazné oslabenie lojality voči vojnovému režimu.¹

1. BEZPEČNOSTNÉ OPATRENIA AKO DVOJSEČNÁ ZBRAŇ

V kolektívnej pamäti Slovákov sa zafixoval obraz celoplošnej perzekúcie obyvateľstva počas vojny, najmä príslušníkov slovenskej národne orientovanej inteligencie. V literatúre o rozpade habsburskej monarchie (či už z pera prominentných politikov a priamych účastníkov, alebo historikov) sa opakujú závery o silnej perzekúcii Slovákov a ich antipatii voči vojne a vojensko-štátnemu režimu. Táto predstava vychádza z tradičného záveru, že Slováci nepod-

¹ V kapitole sú použité časti textov nasledujúcich štúdií: DUDEKOVÁ 2011; DUDEKOVÁ 2007b; DUDEKOVÁ 2005.